

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
شش	پیشگفتار
	بخش اول: زندگی، زمانه و شعر نظامی
۱	فصل اول: زندگی و زمانه نظامی
۲۹	فصل دوم: جایگاه نظامی در شعر پارسی
۴۱	فصل سوم: خلاقیت و آفرینش‌های شعری و هنری
۵۹	فصل چهارم: دانش و حکمت نظامی
۶۶	فصل پنجم: آرمان‌شهر در منظومه ذهن نظامی
۷۴	فصل ششم: نظامی و شاعران دیگر
۸۴	فصل هفتم: میراث شعری نظامی
۹۴	فصل هشتم: نظامی و ادبیات داستانی منظوم پارسی
۹۹	فصل نهم: مخزن‌الاسرار
۱۰۹	فصل دهم: خسرو و شیرین
۱۲۱	فصل یازدهم: لیلی و مجنون
۱۳۱	فصل دوازدهم: هفت پیکر
۱۴۰	فصل سیزدهم: اسکندرنامه
	بخش دوم: گزیده پنج‌گنج و توضیحات
۱۶۵	گنج اول: مخزن‌الاسرار
۱۹۹	گنج دوم: خسرو و شیرین
۲۲۵	گنج سوم: لیلی و مجنون
۲۷۳	گنج چهارم: هفت پیکر
۳۲۵	گنج پنجم: اسکندرنامه
۳۹۷	منابع
۴۰۵	نمایه

پیشگفتار

نظامی گنجه‌ای از شاعران نام‌آور و طراز اول شعر پارسی و آفریننده شاهکارهای تکرارناشدنی در ادبیات ایران است؛ ولی حق او چنان که باید و شاید، ادا نشده است. به گواهی دو کتاب‌شناسی معتبر که آثار و مقالاتی درباره نظامی را شامل می‌شوند، هنوز گوشه‌ها و ابعاد بسیاری از زندگی و شعر نظامی مورد پژوهش و واکاوی قرار نگرفته است و نکته‌های ناگفته و زوایای تاریکی درباره زندگی او باقی است؛ اثر حاضر هم ادعای آن را ندارد که همه آن ابعاد و جنبه‌های تاریک را روشن کرده باشد؛ با این حال در جستاری نسبتاً جامع، در این تلاش بوده‌ام تا قوس زندگی شاعر و مهم‌ترین زوایا و گوشه‌های حیات او را برکاویده و نقادی کنم و ویژگی‌های شعر او را در ترازوی نقد و توصیف بگذارم، به گونه‌ای که شاید بتواند خواننده مشتاق و دوستدار زندگی و شعر نظامی گنجه‌ای را تا اندازه‌ای راضی کند.

در بخش گزیده مثنوی‌های پنج‌گانه نظامی هم برای نخستین بار، بیرون از یکی دو منظومه مشهور او که بارها گزیده‌سازی شده‌اند، پنج گنج شاعر مورد گزینش قرار گرفته و در این کار تمامی تلاش مؤلف بر آن بوده تا شکل و شاکله داستانوارگی در مثنوی‌های داستانی حفظ شود، به گونه‌ای که خواننده با مطالعه آن‌ها پنداری تا حدی توفیق خواندن متن کامل پنج گنج نظامی را حاصل کرده است.

این تألیف می‌تواند برای بسیار از علاقه‌مندان شعر و ادبیات فارسی، جذّاب و خواندنی باشد و در کنار آن، برای دانشجویان دوره‌های مختلف این رشته هم مورد استفاده قرار گیرد. بی‌آن که بخواهم هیچ دعوی خاصی را پیش چشم آورم، ناچار به گفتن این نکته هستم که اثر حاضر محصول چهل و چند سال تدریس زبان و ادبیات پارسی است و اگرچه از نظر تیزبین داوران و ویراستاران فاضل و ارجمندی نیز گذشته است؛ ولی بی‌گمان از سهو و خطا مصون نیست و به همین سبب با خاطری باز، پذیرای هر نقد و نظری درباره آن هستم.

نصرالله امامی - استاد زبان و ادبیات فارسی

شیراز - معالی آباد

اردیبهشت ۱۴۰۰ خورشیدی